

Könnyűipari Szakmai Nap

A Bánya-, Energia- és Ipari Dolgozók Szakszervezete (BDSZ) Textilipari és Ruházati Tagozatai, illetve a Könyűipari Ágazati Párbeszéd Bizottság (KÁPB) 2011. május 19-én Könyűipari Szakmai Napot szervezett. A rendezvény célja az volt, hogy hagyományt és rendszeres konzultációs fórumot teremtsen a könnyűipari ágazat, a szociális partnerek részére a könnyűipar jövőbeni feladatairól, az eredményesebb ágazati érdekképviselet, együttműködés lehetséges, szükséges irányairól, tartalmáról.

A rendezvény meghívott előadói a következők voltak:

- *Tomor János*, a KÁPB munkáltatói oldal társelnöke, MKSZ elnöke,
- *Keleti Tamás*, a KÁPB munkavállalói oldal társelnöke,
- *Dr. Pataki Pál*, a TMTE elnöke, az INNOVATEXT Zrt. vezérigazgatója,
- *Kutasi Csaba* szakértő, TMTE
- *Dr. Borbély Szilvia*, a Szakszervezetek Gazdaság és Társadalomkutatási Intézete (SZGTI) kutatója,
- *Dr. Deme Tibor*, a MOVA Kft. tulajdonosigazgatója, szakértő,
- *Király Valéria*, a Textiltisztító Egyesülés igazgatója,
- *Csanádi József*, a BDSZ alelnöke, a Textilipari Tagozat vezetője.

Varga Éva, a BDSZ alelnöke, mint a szakmai nap moderátora köszöntötte a résztvevőket és rövid tájékoztatást adott a textil-, ruházati-, bőripari munkavállalói oldal szervezeti fejlődéséről. Megemlékezett arról, hogy 106 évvel ezelőtt alakult meg a textilipari szakszervezet.

Rabi Ferenc, a BDSZ elnöke köszöntötte a meghívottakat és elmondta, hogy az elmúlt 20-25 év átalakította az ipart. Hangsúlyozta, hogy ipar nélkül nem lehet munkahelyeket teremteni és ebben nagy szerepe van a könnyűiparnak is. Kiemelte a könnyűiparon belül is a kutatás-fejlesztési tevékenység jelentőségét, mert ez növelheti a hozzáadott értéket, ami nagy mértékben emelné a könnyűipar megbecsülését is. Tájékoztatást adott arról, hogy a textil- és ruházati iparon kívül a bőripar is csatlakozik a BDSZ-hez, valamint bejelentette, hogy a könnyűipari szakmai napot a jövőben is rendszeresen meg kívánják tartani.

Előadások

A Könyűipari Szakmai Napon számos fontos előadás hangzott el.

Tomor János „A magyar textil-, ruhaipar helyzetéről, elhelyezkedéséről a globalizáció adta lehetőségek és kihívások terén” című előadásában a hazai textil- és ruhaipar helyzetéről adott áttekintést. Mint mondta, a textil- és ruhaiparban négy nagy trend érvényesül:

- a globalizáció,
- az energiatartalékok kihasználása,
- a környezeti változások és
- a demográfiai változások.

Európában többszörös túlkínálat van a textil- és ruhaipar termékeiből, ugyanakkor a fejlődő országokban is jelentősen fejlődik ez az iparág. A Világkereskedelmi Szervezet keretében korábban létrehozott textilegyezmény már évekkel ezelőtt hatályát veszítette, így semmi sem védi az európai könnyűipart a globalizáció hatásaitól. Az Európai Unióban a textil- és ruhaipar érdekérvényesítése gyenge volt, ez vezetett a leépüléshez, azonban a 2009-ben kezdődött válság ráébresztette a döntéshozókat ezeknek az iparágaknak a fontosságára is.

A fenntartható fejlődés megköveteli a nyersanyagok és az energia hatékonyabb felhasználását, amit a textil- és ruhaiparban is érvényesíteni kell. Ma már nem tartatható az a szemlélet, hogy a profit érdekében folyamatos növekedésre van szükség – ehelyett a hatékonyság növelésére kell összpontosítani, amiben az innovációnak igen nagy szerepe van.

Rátérve a magyar textil- és ruhaipar helyzetére, az előadó hangsúlyozta, hogy a kibocsátás és a létszám 2000 óta igen erősen csökkent, de a textiliparban 2010-ben a kibocsátás mégis valamelyest nőtt. Jelentős javulást tapasztalhatunk a termelékenységben, ez a textiliparban 23 %-kal, a ruhaiparban 47 %-kal növekedett a 2000. évi mutatókhoz képest.

Ami a vállalkozások méret szerinti megoszlását illeti, 2010-ben a textiliparban 89,5 %-ot, a ruhaiparban 98,1 %-ot tett ki a mikrovállalkozások aránya. Ez nem előnyös és helyes volna, ha egyesületek, klaszterek alakulnának a hatékonyság növelése érdekében. az 50 fő feletti munkavállalót foglalkoztató vállalatok aránya a textiliparban 2 %, a ruhaiparban 0,02 % volt.

A textil- és ruhaipar kibocsátásának 70 %-a exportáru. Ez a textiliparban növekvő, a ruhaiparban csökkenő tendenciát mutat; a ruhaiparban nő a belföldi piacra történő gyártás aránya. Itt azonban meg kell jegyezni, hogy az exportra (főleg bér munkában) készült ruházati cikkek jelentős része is a nagy áruházláncok kínálatában visszajön Magyarországra.

Az Európai Unióban a „zászlóvivők” az olasz, német, francia, holland, spanyol, portugál, lengyel, angol, belga cégek. Ezek képviselik az európai textil- és ruhaipari termelés 60 %-át. A magyarországi vállalatok a „követő” országok körébe, a román, cseh, osztrák, bolgár, a baltikum, a szlovák, szlovén, svéd, finn, dán cégek közé tartoznak. Az Európai Unióban a vállalkozások 30-35 %-a műszaki és egészségügyi textiliák gyártásával foglalkozik. Emellett azonban fontos a divatipar is, és a magyar divattervezők e téren nagyon jól teljesítenek, munkájukat külföldön is elismerik.

Törökország külön, egyedi elbírálás alá esik, mert bár nem tagja az Európai Uniónak, textil- és ruhaipara nagyon fontos az európai piac számára. Ebben az or-

szágban több embert foglalkoztat a textil- és ruhaipar, mint az egész Európai Unió textil- és ruhaipara.

Törökország mellett nagyon fontosak az észak-afrikai, a dél-balkáni és a mediterrán országok is.

Keleti Tamás a hazai Könnyűipari Ágazati Párbeszéd Bizottságról (KÁPB) tartott ismertetést.

A KÁPB 2004-ben alakult meg, azzal a céllal, hogy szociális párbeszéd alakulhasson ki a munkaadók és a munkavállalók között, és hogy különböző tanulmányokat készítsen, kutatásokat végeztesen a munkaadók és munkavállalók egymáshoz viszonyított helyzetéről, kapcsolatairól. Tevékenysége szerteágazó, mind a hazai, mind a nemzetközi porondon. Tagjai kinyilvánították, hogy párbeszédet kívánnak folytatni. Kutatások, tanulmányok készíttetésére került sor pl. a feketegazdaság, a közbeszerzés, a munkáltatói igények által vezérelt oktatás területén. A KÁPB részt vett hazai és nemzetközi projektekből, mint amilyen pl. a REACH, vagy a többségükben nőket foglalkoztató ágazatok vizsgálata. A KÁPB együttműködik az INNOVATEX-tel, a Textilipari Műszaki és Tudományos Egyesülettel, BIMEO-val.

2009 végével befejeződött a KÁPB számára az átmeneti időszak. 2010. január 1-től az ágazati párbeszéd bizottságok (ÁPB-k) már törvényi alapon működnek. Az eltelt 6 év világossá tette, mennyire fontosak a korrekt kapcsolatok a továbbfejlődésben. A munkáltatóknak is ernyőszervezetbe kellene tömörülniük, hogy erős, hatékony érdekvédelem jöjjön létre. Az integrációs folyamat az Európai Unió szintjén is megfigyelhető: 2012-ben a fém-, bányá-, energia-, vegyi-, textil-, ruházati ipar egyesülni fog.

A munkaadóknak és a munkavállalóknak együtt kell működniük az ágazat jobb megítélése érdekében, a közvéleményben és a döntéshozókban kialakult kedvezőtlen megítélés megváltoztatásáért.

Dr. Pataki Pál „A TEXPLAT által meghatározott irányok a könnyűiparban” című előadásában áttekintést adott a textil- és ruhaipar helyzetéről a kutatási-fejlesztés szempontjából.

Az Európai Unióban a válságot követően mind a textil-, mind a ruhaiparban javult a helyzet, nőtt a termelékenység. A 27 tagországban összesen 2,5 millió ember dolgozik ebben a két iparban, az egy vállalatra eső átlagos létszám 16 fő.

Az Európai Unió által létrehozott Technológiai Platform 2020-ig megmutatja, hogy mit kellene tenni a kitűzött célok elérése érdekében: speciális termékek felé kell fordulni, hiszen a tömegtermelést ellátják a távol-keleti országok. Az ennek keretében a magyar textil- és ruhaiparban, a Textilipari Műszaki és Tudományos Egyesület égisze alatt alakult TEXPLAT, mint a nemzeti technológiai platformok egyike, a kétéves munkával megalkotott stratégiai ill. megvalósítási terv bemutatja, hogy a textil- és ruhaiparnak merre kell elmozdulnia, hogy jövőbeni fejlődését biztosíthassa. Cél: piacképes termékek és szolgáltatások létrehozása, a munkahelyek megtartása.

➤ A nemzeti technológiai platformok keretében folyamatosan részt veszünk különböző szakértői csoportokban, tagjai vagyunk a szektoriális innovációs paneleknek, részt veszünk az Európai Unió keretprogramjaiban meghirdetett nemzetközi kutatás-fejlesztési és innovációs munkákban. Nagyon fontos eredmény,

hogy tagjai vagyunk az európai textil- és ruhaipar érdekvédelmi szervezetének, az EURATEX-nek.

Kutasi Csaba „A szakképzés helyzete a könnyűiparban” című előadásában a hazai szakképzés helyzetével foglalkozott.

Magyarország versenyképessége szempontjából fontos tudni, hogy az oktatás minősége szempontjából 59 ország között a 48. helyen állunk, ugyanakkor nálunk magasabb hozzáadott értéket adó termelőkkel kell elvonnunk a versenyt, ami csak tudásintenzív technológiákkal lehetséges. Ez szükségessé teszi a szakképzés és az átképzés korszerűsítését. A vállalatoknál a szakképzett és a szakképzetlen (betanított) munkások kb. 1/3–1/3 arányban találhatók.

A jelenlegi változások a hazai szakképzésben: csökkenő diáklétszám, a szakképzéssel kapcsolatos feladatok átadása a Kereskedelmi és Iparkamara hatáskörébe, gyakorlatorientált, a munkáltatóin igények szerint felépített duális szakképzésre való áttérés (heti 4 nap gyakorlati képzés vállalatoknál, heti 1–1½ nap elméleti képzés az iskolában), a közismereti tárgyak visszaszorulása, a szakmai vizsgáztatás rendszerének javítása, az OKJ korszerűsítése.

Problémák a jelenlegi képzésnél: a fizikai munka népszerűtlensége, a tanulás iránti érdektelenség, a „padban ülés” elutasítása, hiányos alapkészség, nem kielégítő a teljesítményre történő ösztönzés, hiányoznak – főleg a textilipar témakörében – a korszerű, magyar nyelvű szakkönyvek és tankönyvek, a gyakorlati oktatás a vállalkozásoknak csak nagyon kis hányadánál oldható meg. Fontos a szaktanárok ismeretanyagának folyamatos korszerűsítése.

Nagyon fontos lenne az átképzésben és továbbképzésben az e-learning elterjesztése. Ehhez oktató CD-ket kell készíteni. (Ilyenek készítése a Textilipari Műszaki és Tudományos Egyesületben az EDUTEX program keretében már megkezdődött és rendelkezésre állnak más intézmények által, nemzetközi összefogásban készült hasonló anyagok is, csak használni kellene őket!).

A textil- és ruhaipari vállalkozások elvárásai:

- munkaadói kezdeményezésű szakképzés-vezénylés, a versenyképességet elősegítő szakmai képzés, könnyű továbbképezhetőség-átképezhetőség;

- elvárások az alkalmazásba vett, pályakezdő szakmunkások iránt: minőségi munkavégzés, a munkahelyi rend elfogadása és betartása, az alkalmazott számítástechnika ismerete, az új iránti fogékonyság, a rugalmasabb munkabeosztás elfogadása, könnyű beilleszkedés az új környezetbe;

- a textil- és ruházati iparban a szakképzés megújulásának szükségessége: váltás a tömegtermelésről a magas műszaki színvonalú technológiák irányában, nagyobb hozzáadott értékű termékek előállítására történő koncentráció, munkaadói kezdeményezésű szakképzés indítása.

Dr. Borbély Szilvia előadásában a könnyűiparról mint többségében nőket foglalkoztató ágazatról, annak versenyhelyzetéről készült tanulmányok megállapításait ismertette.

A KÁPB 2009-ben indított el egy fontos kutatást, amelynek célja annak megállapítása volt, hogy a társadalmilag fontos tevékenységek (GYED, GYES, gyermeknevelés) többletköltségei hogyan befolyásolják a vállalatok versenyképességét. 2009-ben a Foglalkoztatási és Szociális Hivatal (FSZH) támogatta a módszer-

tan kidolgozását, de a teljes kutatást sajnos már nem. (Eredetileg 2500 reprezentatív mintát terveztek, végül 100–100 lekérdezés történt a munkaadói és a munkavállalói oldalon.) A kutatás nem csak a könnyűiparra, hanem más ágazatokra (pl. oktatás) is kiterjedt.

A kutatás során főleg mikro- és kisvállalkozásokat kérdeztek meg. Megállapították, hogy

- a betegállományban levőket belső helyettesítéssel pótolják;
- a könnyűipar „előregedett”: kevesebb a gyermekgondozással együtt járó távollét, ehelyett inkább az jellemző, hogy az öreg szülők szorulnak ellátásra;
- az átlagbér rendkívül alacsony;
- a GYES-ről, GYED-ről visszatérők esetében nagy gondot okoz a szabadságmegváltás kifizetése;
- kevés helyen van lehetőség a munkába visszatért kismamák továbbképzésére, hogy a kiesett idő alatt bekövetkezett fejlődést követni tudják;
- a munkavállalók beteg gyerekeik ápolását, ha csak tehetik, nem a munkából való távollétükkel oldják meg, hanem külső segítséget vesznek igénybe;
- továbbképzéseket a vállalatok általában saját maguk, saját szakembereikkel oldják meg;
- távmunkára általában nincs lehetőség, a rész-munkaidős foglalkoztatást azonban elképzelhetőnek tartják, bár az ezzel járó még kisebb jövedelem miatt csak kevés helyen van rá példa.

A KÁPB által elindított kutatás egyik kézzel fogható eredménye, hogy 2011. május 1-től a veszélyeztetett terhes nők betegállománya már nem terheli a munkaadót. Ez olyan első lépés, amelyet továbbiaknak kell követnie.

Dr. Deme Tibor a REACH-ről, azaz a kémiai anyagok regisztrációja, értékelése és engedélyezése c. európai uniós szabályozásról tartott ismertetést. (Előadásának anyagát lapunk más helyén részletesen olvashatják.) Hanagsúlyozta, hogy a KÁPB részt vett az EU szintű szociális partnerek REACH projektjében. A program keretében a Cardiffi Egyetem egy ún. eszköztárat állított össze a munkaadók, munkavállalók számára a REACH szabályozás alkalmazásának megkönnyítésére, kezelésére. Ennek érdekében az egyetem munkatársai a programban szereplő országokban interjúkat készítettek vállalatvezetőkkel és alkalmazottakkal illetve kérdőívek kitöltését kérték az ismeretek felméréséről és az eddigi tapasztalatokról. Az interjúban hazai részről és szerepeltek vállalatok, taglálva saját tapasztalatukat a szabályozás tükrében.

Csanádi József a ruhaipari bérek, a kollektív szerződések, a munkajogi viták és az üzemi tanács választások tapasztalatait foglalta össze előadásában.

- A bértárgyalások folyamatban vannak. Van, ahol a minimálbérré álltak át, van ahol 4–5 %-os bér-

emelést hajtottak végre, ismét más helyeken a káféteriat (a béren kívüli juttatások rendszerét) helyezték előtérbe. A keresetek a ruhaiparban havi 100–300 ezer forint között szóródnak.

- A kollektív szerződés megkötésére sajnos csak 5 vállalatnál volt lehetőség. Pedig a kollektív szerződésnek számos előnye van: szabályozható lehetne a kapcsolatrendszer a munkaadó és a munkavállaló között, sok részkérdésre adhat megoldást, amelyeket egyéni szerződésekben kellene szabályozni, mindkét fél számára jó, mert kiszámítható közöttük a viszony, néhány kérdésben lehetőséget adhat, hogy el lehessen térni az Munka Törvénykönyvében foglaltaktól, biztosíthatná a munkabéke megőrzését, megléte a rendezett munkaügyi kapcsolatok biztosítója, ami alapja a pályázatok, támogatások kedvező elbírálásának.

• A KÁPB megalakította a Kollektív Megállapodások Munkabizottságát, 2008. szeptember 17-18-án a szociális partnerek aláírtak egy szándéknyilatkozatot az Ágazati Kollektív Szerződés létrehozására, az Ágazati Magatartás Kódex keretein belül aláírták a *Magyarországi együttműködés alapelvei* chartát.

- Munkaügyi konfliktusok: a szakszervezetek átláspontja a megelőzés, bár ez néha nem sikerül. Régióként létezik egy ún. jogpont hálózat, ahova a munkavállalók fordulhatnak.

• Üzemi tanács választások: 2010 végén, 2011 elején 11 üzemi tanácsot választottak újra. A reprezentativitás szempontjából ennek rendkívüli fontossága van.

* * *

A szakmai nap záró akkordjaként sor került kitüntetések átadására. *Rabi Ferenc*, a BDSZ elnöke adta át a kitüntetést

- *Józsáné Hauptmann Zsuzsannának*, a győri Skiny Gyártó Kft. szakszervezeti titkárának,
- *Czeiner Lászlónénak*, a Skiny Gyártó Kft. szakszervezete gazdasági felelősének,
- *Takács Ferencnének*, a Calida Magyarország Kft. szakszervezeti titkárának és
- *Merkl Jánosnének*, a Tolnatext Bt. szakszervezeti titkárának.

Végezetül *Varga Éva*, mint a szakmai nap moderátora megköszönte az aktív részvételt. Hangsúlyozta, hogy több témát sok oldalról, sokszínűen tudtak áttekinteni. Sikerült elindítani egy olyan folyamatot, melynek végeredményeként minden év májusában „könnyűipari szakmai nap” keretében az ágazatot képviselő munkaadók és munkavállalók képviselők meg tudják beszélni az ágazatokat érintő aktuális szakmai kérdéseket.

Vujkov Krisztina, Lázár Károly